

Dosarul nr. 2ra-1159/2020

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. L. Mitrofan)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, V. Clima, Gr. Dașchevici)

DECIZIE

30 septembrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu
Iurie Bejenaru

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Serviciul Vamal,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Vasili Nedu împotriva Ministerului Justiției și Serviciul Vamal cu privire la repararea în mod solidar a prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale Serviciului Vamal de atragere ilegală la răspundere contravențională,

împotriva deciziei din 05 februarie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Ministerul Justiției, casată hotărârea din 26 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a fost emisă o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă:

La 24 ianuarie 2020, Vasili Nedu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Serviciul Vamal cu privire la repararea în mod solidar a prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale Serviciului Vamal de atragere ilegală la răspundere contravențională în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 28 martie 2018 de către agentul constatat, reprezentant al Serviciului Vamal, a fost întocmit în privința sa un proces-verbal cu privire la contravenție în baza art. 265 Cod contravențional, care a fost expediat pentru examinare în instanța de judecată.

A invocat reclamantul că prin hotărârea Judecătoriei Chișinău din 23 iulie 2018 procesul contravențional pornit în privința lui Nedu Vasili, învinuit de comiterea contravenției prevăzute de art. 265 Cod contravențional, a fost încetat pe

motiv că nu există faptul contravenției. Fiind atacată cu recurs această hotărâre, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 octombrie 2018, recursul a fost respins.

A susținut reclamantul Vasili Nedu că în legătură cu atragerea ilegală la răspundere contravențională, cu scopul de a se apăra de la învinuirea înaintată în comiterea contravenției imputate, a suportat cheltuieli în cadrul procedurii de judecată, suma totală a căroră a constituit 3000 de lei.

A menționat că în rezultatul efectuării ilegale a urmăririi în privința sa și atragerii ilegale la răspundere contravențională, i-au fost pricinuite suferințe morale semnificative, fiindu-i cauzat și un prejudiciu moral considerabil.

A considerat că compensația bănească în sumă de 10 000 de lei este proporțională cu acele lezări pe care el a fost nevoit să le suporte și le suportă pînă în prezent în urma săvârșirii acțiunilor ilegale descrise.

A solicitat reclamantul Vasili Nedu încasarea în beneficiul său din bugetul de stat a sumei de 3 000 de lei cu titlu de prejudiciu material cauzat și a sumei de 10 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat și încasarea din contul pârâtului a cheltuielilor de judecată suportate în cadrul examinării cauzei (f.d. 2-3).

La 22 februarie 2019 Vasili Nedu a depus o cerere prin care a solicitat atragerea în proces a Serviciului Vamal în calitate de copârît (f.d. 19), iar prin încheierea protocolară a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 16 aprilie 2019 a fost dispusă admiterea cererii reclamantului (f.d. 33).

La 26 aprilie 2019 reclamantul Nedu Vasili a depus o cerere prin care a solicitat încasarea în beneficiul său de la Serviciul Vamal a sumei de 3000 de lei cu titlu de prejudiciul material și 10 000 de lei cu titlu de prejudiciului moral cauzat.

Totodată, prin aceeași cerere reclamantul a solicitat admiterea renunțării la acțiunea împotriva Ministerului Justiției privind încasarea din bugetul de stat a sumei de 3000 de lei cu titlu prejudiciul material și a sumei de 10 000 de lei cu titlu de prejudiciul moral, cu încetarea procedurii în partea menționată (f.d. 37).

La 28 iunie 2019 reclamantul a depus cerere prin care și-a modificat pretențiile și a solicitat încasarea în mod solidar din contul Ministerului Justiției și a Serviciului Vamal în baza Legii nr. 1545 a sumei în mărime de 3000 de lei cu titlu de prejudiciu material și 10 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral (f.d. 42).

Prin hotărârea din 26 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău sediul Centru, acțiunea depusă de Vasili Nedu a fost admisă parțial și a fost dispusă încasarea de la bugetul de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Vasili Nedu a sumei de 1000 de lei cu titlu de prejudiciul moral și a sumei de 3 000 de lei cu titlu de prejudiciu material. În rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 47).

La 29 iulie 2019 Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii din 26 iulie 2019 a Judecătoriei Chișinău sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca fiind neîntemeiată (f.d. 49).

Prin decizia din 05 februarie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de Ministerul Justiției, a fost casată integral hotărârea primei instanțe și a fost emisă o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii și a fost încasat de la Serviciul Vamal în beneficiul lui Vasili Nedu prejudiciul material în mărime de 3000 de lei ce constituie cheltuieli de asistență juridică suportate de reclamant în

cadrul examinării cauzei contravenționale și prejudiciul moral în mărime de 1000 de lei cauzat prin acțiunile ilicite ale Serviciului Vamal de atragere la răspundere contravențională. În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La 29 mai 2020 Serviciul Vamal a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece instanța de apel a interpretat eronat legea și anume art. 3 și 13 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului moral și material.

A menționat că Serviciul Vamal nu a întreprins în privința intimatului nici o măsură, motiv din care intimatul nu cade sub incidența persoanei care poate fi despăgubită de stat în urma unor acțiuni ilegale desfășurate în cadrul procedurii contravenționale pornită față de acesta.

Tot în acest sens, a menționat că instanța de apel nu a ținut cont în decizia adoptată și de prevederile art. 13 al Legii sus indicate întrucât norma respectivă stipulează expres că prejudiciul moral și material cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât alte organe instanța de judecată, se repară de către aceste organe, or Serviciul Vamal nu a aplicat amenda contravențională cetățeanului Vasili Nedu ci doar a constatat contravenția fără a emite decizia de sancționare și în conformitate cu art. 393 alin. (1) lit. a), art. 394 pct. (1), art. 395 pct. (1), art. 431 alin. (4), art. 439⁷ alin. (3) Cod contravențional, a remis Judecătoriei Chișinău cauza contravențională nr. 109/18 din 28 martie 2018 constată de Serviciul Vamal în privința cet. Vasili Nedu, pentru emiterea deciziei conform competenței de aplicare a sancțiunii și confiscarea corpurilor delictive.

Astfel, instanța de apel a interpretat eronat legea ajungând la concluzia că Serviciul Vamal este responsabil de plata despăgubirilor solicitate de cet. Nedu în baza Legii nr. 1545, or, Serviciul Vamal nu a aplicat în privința acestuia nici o sancțiune contravențională nu a dispus confiscarea corpurilor delictive și nu a cauzat careva prejudicii materiale sau morale ci doar a constatat contravenția și a remis cauza în instanța de judecată pentru examinare și adoptarea deciziei.

Prin notificarea din 15 iulie 2020, Curtea Supremă de Justiție în conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC a expediat intimatului copia recursului și l-a înștiințat despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

La 20 iulie 2020 Vasili Nedu a recepționat recursul declarat de Serviciul Vamal și la 07 august 2020, prin intermediul oficiului poștal a depus referință, solicitând respingerea recursului declarat de Serviciul Vamal cu menținerea deciziei instanței de apel.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă că decizia Curții de Apel Chișinău din 05 februarie 2020 a fost recepționată de către Serviciul Vamal la 16 martie 2020.

Conform pct. 8 al Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a RM nr. 1 din 18 martie 2020, în domeniul justiției, pe perioada stării de urgență, se stabilesc măsuri specifice conform anexei.

În pct. 1 din Anexa la dispoziția sus-citată este indicat că pe durata stării de urgență, termenele de prescripție și termenele de decădere de orice fel nu încep să curgă, iar, dacă au început să curgă, se suspendă pe toată durata stării de urgență instituie potrivit Hotărârii Parlamentului nr. 55 din 17 martie 2020.

Astfel, recursul declarat la 25 mai 2020 de către Serviciul Vamal, se consideră a fi depus în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 23 septembrie 2020 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) prevede că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pe parcursul judecării cauzei s-a stabilit că Vasili Nedu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției și Serviciului Vamal în baza Legii nr. 1545, prin care a solicitat repararea prejudiciului material și moral cauzat prin atragerea ilegală la răspundere contravențională.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea cauzei în fond a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii depuse de Vasili Nedu și a dispus încasarea de la bugetul de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiție, în beneficiul lui Vasili Nedu suma de 1000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 3000 de lei cu titlu de prejudiciu material, în rest acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată. Pentru a decide astfel, prima instanță a concluzionat că speței date îi sunt aplicabile prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Judecând cauza în ordine de apel, instanța de apel a casat hotărârea primei instanțe emitând o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii prin care a fost încasat de la Serviciul Vamal în beneficiul lui Vasili Nedu suma de 3000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică în cadrul examinării cauzei contravenționale și suma de 1000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale Serviciului Vamal de atragere ilegală la răspundere contravențională. Totodată, instanța de apel a respins acțiunea depusă de Vasili Nedu împotriva Ministerului Justiției.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a stabilit că organul care a aplicat amendă contravențională lui Vasili Nedu, este un alt organ decât instanța de judecată, și anume Serviciul Vamal. Prin urmare, se constată netemeinicia pretențiilor lui Nedu Vasili formulate prin cererea de chemare în judecată față de Ministerul Justiției, deoarece în speță nu sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 6 din Legea nr. 1545.

Astfel, Colegiul civil a instanței de apel a ajuns la concluzia că cererea de chemare în judecată a reclamantului urmează a fi admisă numai în partea ce ține de încasarea prejudiciului material și moral din contul Serviciului Vamal, adică organului care nemijlocit a întocmit procesul-verbal de contravenție și a dispus aplicarea amenzii contravenționale, act care ulterior a fost anulat de către instanțele de judecată.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, atât prima instanță, cât și instanța de apel, la examinarea cauzei, au aplicat eronat normele de drept material și nu au dat o apreciere corespunzătoare probelor administrate la actele pricinii reieșind din următoarele.

Din materialele dosarului rezultă că la 28 martie 2018 de către agentul constatator, reprezentant al Serviciului Vamal a fost întocmit în privința lui Vasili Nedu un proces-verbal cu privire la contravenție nr. 109/18, în baza art. 265 Codul contravențional, care a fost expediat pentru examinare în instanța de fond (f.d. 4).

Tot din actele cauzei rezultă că prin hotărârea din 23 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru procesul contravențional pornit în privința lui Vasili Nedu, învinuit de comiterea contravenției prevăzute la art. 265 Cod contravențional a fost încetat pe motiv că nu există faptul contravenției. Iar, prin decizia din 10 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost menținută hotărârea din 23 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d. 5-8, 9-11).

Vasili Nedu în acțiunea formulată în baza Legii nr. 1545 a susținut că în legătură cu atragerea ilegală la răspundere contravențională, cu scopul de a-și apăra interesele a suportat cheltuieli de asistență juridică în cadrul dosarului contravențional în mărime de 3000 de lei, precum și un prejudiciu moral pe care l-a estimat la suma de 10000 de lei.

Conform art. 1 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Conform art. 2 din Legea enunțată, în sensul prezentei legi, constituie noțiunea de *acțiuni ilicite* – acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni);

Iar, art.3 alin. (1) din Legea enunțată prevede că, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Alin. (2) al aceluiași articol stipulează că, prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Conform art. 6 din aceeași Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

Reieșind din normele de drept material enunțate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că cererea de chemare în judecată depusă de Vasili Nedu nu se încadrează în nici una din condițiile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

Se constată că instanța de apel dispunând încasarea prejudiciului material în mărime de 3000 de lei și a prejudiciului moral în mărime de 1000 de lei din contul Serviciului vamal a interpretat eronat prevederile art. 3 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, întrucât aceasta prevede repararea prejudiciului material și moral cauzat persoanelor fizice în urma supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată.

Prin urmare, instanța de recurs reține că Serviciul Vamal nu a întreprins în privința intimatului nici o măsură stipulată supra, motiv pentru care, reclamantul Vasili Nedu nu cade sub incidența persoanei care poate fi despăgubită de stat în urma unor acțiuni ilegale desfășurate în cadrul procedurii contravenționale pornită față de acesta, cu atât mai mult că prin hotărârea din 23 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru procesul contravențional pornit în privința lui Vasili Nedu, învinuit de comiterea contravenției prevăzute la art. 265 Cod contravențional a fost încetat pe motiv că nu există faptul contravenției.

Tot în acest sens, Colegiul menționează că, instanța de apel la emiterea deciziei contestate cu recurs nu a ținut cont și de prevederile art. 13 din Legea sus-indicată, întrucât norma respectivă stipulează expres că prejudiciul moral și material cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată, se repară ce către aceste organe, or, Serviciul Vamal nu a aplicat amendă contravențională reclamantului Vasili Nedu, ci doar a constatat contravenția fără a emite decizia de sancționare.

Din considerentele menționate și având în vedere că s-a constatat aplicarea greșită a normelor de drept material, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea depusă de Vasili Nedu împotriva Ministerului Justiției și Serviciul Vamal cu privire la repararea în mod solidar a prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale Serviciului Vamal de atragere ilegală la răspundere contravențională de a respinge ca fiind neîntemeiată.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Serviciul Vamal.

Se casează decizia din 05 februarie 2020 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 26 iulie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Vasili Nedu împotriva Ministerului Justiției și Serviciul Vamal cu privire la repararea în mod solidar a prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale Serviciului Vamal de atragere ilegală la răspundere contravențională și se emite o nouă hotărâre prin care:

Se respinge acțiunea depusă de Vasili Nedu împotriva Ministerului Justiției și Serviciul Vamal cu privire la repararea în mod solidar a prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale Serviciului Vamal de atragere ilegală la răspundere contravențională.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu

Iurie Bejenaru